

IZVJEŠTAJ O JAVNOJ RASPRAVI

Zakon o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu

U skladu sa Uredbom o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona, Ministarstvo pravde dalo je na javnu raspravu dana 19.09.2013. godine, Nacrt Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu i uputilo javni poziv zainteresovanoj javnosti da se uključi u javnu raspravu i da svoj doprinos u razmatranju navedenog Nacrta zakona. Pored teksta nacrta zakona sa obrazloženjem, na internet stranici Vlade Crne Gore i e-portalu postavljen je program javne rasprave i ostavljen kontakt nadležne osobe za predloge i sugestije.

Javna raspara o navedenom Nacrtu zakona trajala je 40 dana, a zaključena je okruglim stolom koji je održan u hotelu Ramada u Podgorici, dana 01.11.2013.godine, u 10 časova. Ovlašćeni predstavnici Ministarstva pravde koji su učestvovali u raspravi o Nacrtu Zakona bili su: Generalna direktorka direktorata za izvršenje krivičnih sankcija Slavica Rabrenović i Samostalni savjetnik u Direktoratu za izvršenje krivičnih sankcija mr Miljan Vlaović. Tokom trajanja javne raspave (40 dana), Ministarstvo pravde dobilo je nekoliko usmenih sugestija od predstavnika sudske vlasti. Navedeni prijedlozi su usvojeni a odnose se na član 9 stav 1 tačka 1, član 10 stav tačka 1 u kojima će umjesto dosadašnje obaveze jedinice za uslovnu slobodu da poziva svako uslovno osuđeno lice i lice kome je izrečena uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom, biti data mogućnost jedinici za uslovnu slobodu, da na osnovu procjene utvrdi da li određeno osuđeno lice treba pozvati ili ne. Dakle, radi se o korisnoj izmjeni iz najmanje dva razloga: prvo, nije potrebno za svako ovo lice praviti procjenu rizika jer se u velikom broju slučajeva radi o osuđenim licima koja prvi put izvršavaju krivično djelo i koja nijesu sklona vršenju istih; drugo, s obzirom na visok broj izrečenih uslovnih osuda od strane crnogorskih sudova, bilo bi neefikasno i neekonomično obavljati razgovore sa licima koja nijesu povratnici i koja po procjeni jedinice za uslovnu slobodu nijesu sklona povratništvu.

Istovremeno, treba istaći da je uvažen i prijedlog koji se odnosi na obavezu da jedinica za uslovnu slobodu sprovodi alternativne sankcije i mjere koje su izrečene počiniocima prekršaja. Ovaj dio će biti unijet u Prijedlog zakona uz konsultacije sa Sekretarijatom za zakonodavstvo.

Takođe, sugestije su dali i kolege iz Probacione službe Holandije koji sprovode obuke sa službenicima jedinice za uslovnu slobodu. U tom smislu usvojen je prijedlog da se za uslovno otpuštena osuđena lica, uslovno osuđena lica sa zaštitnim nadzorom, lica kojima je izrečena kazna rada u javnom interesu, kao i uslovno otpuštena osuđena lica, ne piše tzv. individualni program postupanja, kako je to navedeno u čl. 9 stav 1 tačka 1, član 10 stav tačka 1, član 18 stav 1 tačka 1 i član 33 stav 1 tačka 1. U svim navedenim slučajevima će se praviti drugi akti i procjene koji će biti bliže regulisani podzakonskim aktima.

U radu okruglog stola kojim je zaključena javna rasprava učestvovali su predstavnici relevantnih državnih organa, nevladinih organizacija, kao i predstavnici IPA Twinning projekta „Podrška reformi zatvorskog sistema Crne Gore“. Tokom rasprave uglavnom su iznošeni pozitivni komentari na Nacrt zakona. Takođe, predstavnici nevladinog sektora iznijeli su i neke konkretne preporuke i postavili konkretna pitanja. Najveći broj preporuka i komentara dostavili su na dan održavanja okruglog stola, predstavnici NVO „4LIFE“. Oni su tražili sljedeće: 1. Predstavnici ove NVO tražili su da se - Zakonom jasno definiše na koja će se konkretno krivična djela i za koje učinioce odnositi uslovna osuda i kazna rada u javnom interesu. Ova sugestija nije usvojena budući da bi takvim zakonskim određenjem derogirali rad sudova i odredbe Krivičnog zakonika; 2. „U Zakonu je neophodno precizirati koje alternativne sankcije i mjere će biti na raspolaganju“? Takođe, ni ova sugestija nije usvojena budući da se ovo pitanje uređuje Krivičnim zakonikom, a ne zakonom kojim se uređuje izvršenje istih; 3. „U Zakonu jasno navesti, osim jedinice za uslovnu slobodu, ko će i na koji način preuzeti odgovornost za njihovo sprovođenje, kao i ko će obezbijediti finansijska sredstva za njihovo sprovođenje“? Ovo pitanje detaljno je regulisano tekstom nacrta Zakona u kojem se između ostalog određuje obaveza saradnje državnih organa u cilju sprovođenja

alternativnih sankcija i mjera. Dio oko finansiranja uređen je zakonskom normativom u ovoj oblasti. Jasno je da će za sprovođenje alternativnih sankcija i mjera biti obezbijedena sredstva iz budžeta Crne Gore; 4. „U zakonu je neophodno definisati ko će sačinjavati jedinicu za uslovnu slobodu”? Ovo pitanje nije predmet materije Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu. Poslove izvršenja alternativnih sankcija i mjera obavljaće državni službenici koji su prošli posebne obuke za rad sa osuđenim licima, a uslovi koje moraju ispunjavati određeni su internim aktom Ministarstva pravde; 5. „Zakonom definisati osnivanje posebne jedinice za krivična djela u vezi sa drogama, ko je sačinjava, koje su mu nadležnosti, sa kime sarađuje i ko je finansira”? Ovaj prijedlog nije usvojen budući da ne može biti predmet ovog zakona; 6. „Zakon obogatiti rasponom alternativa na tri nivoa krivičnog postupka: prije suđenja, tokom suđenja i izricanja kazne, posle suđenja, kako bi se udovoljilo širem krugu zahtjeva i očekivanja i potrebama pravosuđa u jednom savremenijem krivičnom sistemu”? Ovaj prijedlog nije usvojen budući da se radi o materiji koja je predmet drugih zakona. 7. „Preporučujemo da se u Zakon uvedu konkretne odredbe o načinima na koje sudije i službe za probaciju sarađuju, ne samo u fazi sprovođenja nego i ranije, u pripremnoj fazi”. Ova preporuka nije usvojena budući da se ova pitanja detaljno regulišu Zakonikom o krivičnom postupku; Zakon o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu će se primjenjivati na slučajeve u kojima je već donijeta pravosnažna sudska odluka, a saradnja u fazi izvršenja je već uređena na kvalitetan način; 8. Preporuka koja je data u odnosu na uvođenje konkretno predložene odredbe a odnose se na sljedeće: „alternativna sankcija se izvršava na način koji je u skladu sa dostojanstvom i osnovnim pravima i slobodama osuđenog lica u njegove porodice”, već je regulisana ovim Nacrtom zakona. Ostali prijedlozi nijesu mogući u ovom Zakonu, budući da su pitanja krivičnog postupka regulisan Zakonikom o krivičnom postupku; 9. „Preporučujemo da se u Zakon uvedu konkretne Opšte odredbe o izvršenju uslovne slobode:

- Ako je osuđeno lice zadržano u pritvoru, sud takođe šalje odluku pritvorskoj jedinici u kojoj se lice čuva. Upravnik pritvorske jedinice otpušta osuđeno lice u svrhu izvršenja ove alternativne sankcije.
- Kada sud izrekne uslovnu osudu i naloži izvršenje neke obaveze, jedinica nadzire izvršenje obaveze.
- Ako osuđeno lice ne izvrši obavezu koju je naložio sud, jedinica obavještava sud nakon što provjeri činjenice i razloge zbog kojih obaveza nije izvršena.
- Jedinica obavještava sud o uspješnom okončanju vremena provjeravanja. Po prijemu takvog izvještaja, sud donosi odluku koja konstatuje da je alternativna sankcija izvršena“.

Ova preporuka nije usvojena budući da ne može biti predmet ovog zakona;

10. Preporučujemo da se u Zakon uvedu konkretne Opšte odredbe o izvršenju kazne rada u javnom interesu.

- Jedinica izrađuje program rada u javnom interesu za osuđeno lice, u skladu sa odredbama Krivičnog zakona, *sposobnošću, vještinama i porijeklom osuđenog lica*.
- Jedinica nadzire izvršenje naloga o radu u javnom interesu.
- Jedinica, u koordinaciji sa organizacijom ili institucijom u kojoj će se rad obavljati, *izradjuje pravila za osiguranje od povrede ili bolesti na radu, opšte ponašanje na radnom mestu i druga relevantna pitanja prije početka rada u javnom interesu. Opšta pravila koja se odnose na radno vrijeme, pauze, nedjeljni odmor i bezbjednost na radnom mestu primenjuju se na vršenje rada u javnom interesu.*
- Ako osuđeno lice ne ispuni svoju obavezu da održava kontakt sa jedinicom ili da ispuni drugu obavezu koju je naložio sud, jedinica o tome obavještava sud nakon što provjeri činjenice i razloge zbog kojih nije održavan kontakt ili nije ispunjena obaveza.
- Organizacija ili institucija u kojoj se obavlja rad u javnom interesu *odmah obavještava jedinicu ukoliko osuđeno lice ne obavlja rad na zadovoljavajući način*. Nezadovoljavajuće obavljanje rada, što uključuje kašnjenje na posao,

neovlašćen izostanak sa posla, nepridržavanje pravila posla i nepoštovanje propisa, ocenjuje jedinica i o tome izvještava sud.

- Ako osudjeno lice nije u stanju da obavlja rad u javnom interesu zbog *izmijenjenih okolnosti*, jedinica može da revidira program.
- Izvršenje naloga o radu u javnom interesu može da bude *obustavljeno ili privremeno prekinuto* zbog: trudnoće, porođaja ili roditeljstva do prve godine života djeteta (za žene), iznenadne *bolesti* osudjenog lica, koja zahtijeva liječenje i spriječava ga da obavlja rad; bilo koje druge *vanredne okolnosti* koja, iz humanitarnih razloga, zahtijeva stalno prisustvo osudjenog lica.
- Sud donosi odluku o *obustavljanju ili privremenom prekidu* izvršenja naloga o radu u javnom interesu; u odluci se navodi period u kom se nalog obustavlja ili privremeno prekida; Najveći dio navedenih preporuka je već regulisan Nacrtom Zakona. Sugestija iz stava 1 ove preporuke ne može biti usvojena, s obzirom da je nejasna;

11. „Definisati u Zakonu Organizaciju jedinice za uslovnu slobodu.

Predlažemo da se to uradi na sledeći način:

Jedinica za uslovnu slobodu je organizovana na dva nivoa: centralnom i lokalnom.

Centralni nivo predstavlja Centralna kancelarija pri Ministarstvu pravde. Centralna kancelarija je odgovorna za davanje smjernica, planiranje, organizovanje, koordinaciju, praćenje i kontrolu aktivnosti lokalnih kancelarija i snosi punu odgovornost za njih.

Lokalni nivo se sastoji od opštinskih službi, koje se nalaze u gradovima gde se nalazi i osnovni ili viši sud“; Navedeno pitanje je predmet zakona i podzakonskih akata kojima se uređuje organizacija organa državne uprave, kao i internim aktom Ministarstva pravde.

12. „Član 8. U članu 8 dodati „O odluci kojom je izrečena uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom jedinica za uslovnu slobodu će, zavisno od obaveze zaštitnog nadzora, obavijestiti centar za socijalni rad prema prebivalištu ili boravištu osuđenog lica (u daljem tekstu: centar za socijalni rad), poslodavca kod kojeg je osuđeno lice zaposleno,

odgovarajuću zdravstvenu ustanovu, **nevladinu organizaciju**, Zavod za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod za zapošljavanje) i policiju.” Ova preporuka nije usvojena, ali saradnja sa NVO će postojati u cilju što efikasnijeg izvršenja pojedinih mjera koje su određene pravnosnažnom odlukom suda i to po prethodnoj procjeni jedinice za uslovnu slobodu u svakom konkretnom slučaju.

13. “Član 23. U članu 23 dodati „Rad u javnom interesu izvršava se na način koji obezbjeđuje poštovanje ljudskog dostojanstva, osnovnih prava i sloboda i privatnost osuđenog lica. Osuđeno lice ne smije biti upućeno na teške, rizične ili poslove za koje je potrebna posebna stručna kvalifikacija koju osuđeno lice nema ili će to pogoršati njegovo zdravstveno stanje.” Preporuka koja se daje u konkretnom slučaju već je obuhvaćena predviđenom normom.

14. “Član 26. U članu 26 dodati “Osuđeno lice može Ministarstvu pravde podnijeti molbu, sa odgovarajućim dokazima, da mu se privremeno prekine **ili odloži** izvršenje kazne rada u javnom interesu, i to: u slučaju bolesti, iznenadne teške bolesti ili smrti člana uže porodice, **za žene zbog trudnoće i roditeljstva do prve godine života djeteta**, potrebe obavljanja radova izazvanih elementarnom nepogodom usljed čega bi nastala znatna materijalna šteta po njega ili njegovu porodicu, ukoliko nema drugog radno sposobnog lica u užoj porodici osuđenog. O molbi iz stava 1 ovog člana, Ministarstvo pravde će donijeti odluku u roku od tri dana. Odluka iz stava 2 ovog člana je konačna. O odluci kojom se odobrava prekid izvršenja kazne rada u javnom interesu, odnosno taj prekid produžava, Ministarstvo pravde obavještava sud koji je donio odluku u prvom stepenu i pravno lice, odnosno organizaciju kod koje osuđeno lice izvršava kaznu rada u javnom interesu. Prekid ili odlaganje izvršenja kazne rada u javnom interesu može se odobriti najduže do 30 dana, u slučaju bolesti osuđenog lica, prekid se može produžiti dok ta bolest traje, **a za žene za vrijeme trudnoće i roditeljstva do prve godine života djeteta.**” Preporuka koja se odnosi na prekid izvršenja kazne rada u javnom interesu za “žene za vrijeme trudnoće i roditeljstva do prve godine života djeteta” - prihvaćena je iz razloga humanosti i obavezne zaštite koja se mora pružiti ovoj kategoriji lica.

Nacrt Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu nakon inkorporiranja navedenih izmjena u najskorijem vremenu biće upućen Vladi radi utvrđivanje u formi prijedloga.